

КНЯЖІ ЧАСИ.

Завдяки топонімам “Городище” можна припустити, що укріплення повинні були розташовуватись у Середньому Майдані, Делятині, між Чорним Потоком і Ланчином, а також на межі с.с.Саджавка та Княждвір (нині с.Верхнє). Укріплення були обнесені, очевидно, лише дерев’яним частоколом, а в Княждворі ще й земляними валами та ровами. В укріпленнях під час небезпеки скриваюся населення із належною їм худобою та рухомим майном, а поблизу Княждвора знаходився центр родової спільноти, феодала чи якась адміністративна одиниця княжих часів. Важливим є та обставина, що назва самої місцевості, на території якої розташовувалось укріплення, вказує на зв’язок з князями (південніше с.Ч.Ослави знаходиться ліс Княжий, де на схилах гори на площі 70 га росте ліс з княжим деревом – тисом, іноді тисячолітнього віку та простежується долина Пруту від Лоевої до Пістині). Враховуючи, що саме ця територія з багатством соляних джерел, була колись головною частиною “коломиїської солі”, з доходів від продажу якої галицькі князі утримували свої збройні сили, то роль княждвірського укріплення очевидна.

Для доповнення описаної картини необхідно згадати деякі топоніми, які, мабуть, дозволять розширити в глибину віків час функціонування княждвірського укріплення. Поряд з Городищем на княждвірських землях знаходиться урочище Звиняч, на землях Княждвора і Саджавки – урочище Корости, які, очевидно, в певній мірі розшифровують назву місцевостей, з яких до укріплення були направлені жителі чи його обслуга. Якщо назва першого урочища поверхнево нагадує назву трьох Звенигородів, які не останню роль відігравали в нашій історії XI-XII століть, то Корости близькі до Іскоростеня, що був столицею Деревлянського племінного союзу до 945 року. Можна було б це не згадувати, якщо б в 20-ти км західніше не розташовувалась гора Малева, що прикриває з півдня Делятинську волость та представляє собою прекрасне місце стеження за Хоросненською височиною, долиною Пруту до Коломиї та гірськими шляхами з Закарпаття. Назва гори, безумовно, нав’язує до імені Мал і не виключено, що саме до того, який багато років захищав самостійність Деревлянського племінного союзу в боротьбі з князем Ігорем.

Не випадково, що в околицях с.Микуличин ще з 1412 року походить топонім Микулинка (гора), а з 1515 року – Миколине поле. Саме ці назви, очевидно, і дали назву самому населеному пункту.

Слідів неукріплених поселень з княжих часів не виявлено, лише в урочищі Куштіль знайдено окремі фрагменти кераміки, що свідчить про проживання тут невеликих груп людей. Проте околиці Лоевої дали інший, набагато цікавіший матеріал (топо- і гідроніми). Двовершинна гора, що найдалше із сторони Карпат виступає на північ і далеко вклинюється в Хоросненську височину, в честь бога вітрів отримала назву Страгори. В цьому немає нічого дивного, бо саме тут домінуючі західні і північно-західні вітри, що дмуть з рівнини, вдаряються у схили Страгори, завихрюються і приносять шкоду людям і рослинному покриву. Тому насадження бука на північному схилі Страгори в XVIII столітті називали Гачугами, а тепер – Кривулями, бо переважну більшість особин бука вітри повикручували і надали їм фантастичних форм. На межі с.с.Стримба та Лоева у XVIII ст. ще бачили насип з каміння. Враховуючи те, що вершина лоевської Страгори донині називається Бабою (так донедавна називали кам’яних рукотворних ідолів), то можна припустити, що кам’яний насип міг бути залишком якоїсь поганської культової споруди (Клапчук М., 1979, 1983; Клапчук М., Клапчук В., 1994).

На західному схилі стримбинської та на східному лоевської Страгори розташовані вершини, що донині називаються Страгірчиками. З північного підніжжя Страгори впливає р.Слобожниця, що повертає свої води на схід і краєм Хоросненських лісів направляє до Пруту. Нижче витоків ріка протікає через урочище Кострабки, яке впрше згадане в XVIII столітті. На східному схилі Страгори, на межі з Делятином, розташоване урочище Дівиче (чи Дівич), нижче – широко відома криниця з потужним дебітом питної води, що називається Боговою, а колись називалась, мабуть, Даждбоговою. З цього джерелла бере початок ріка Богівець. В одному кілометрі від джерела, в долині р.Любіжня, розташоване урочище Мари (назва смерті) – Марин Кут.

Північніше Страгори пливе р.Велесниця, в с.с.Заріччя та Б.Ослави розташовані хребти, що іменуюються Велешами. Важливим є і те, що східніше Ослав на Велеші в XVIII ст. стояли три великі камені, мабуть, рештки якоїсь культової споруди дохристиянських часів.

Наявність на досить обмеженій території по обидвох сторонах транскарпатського шляху, серед чисельних джерел солоної води, такої великої кількості топо- та гідронімів, що недвозначно походять від імен поганських богів (Стрибога, Діва, Мари, Хорса, Коструба, Велеса), неможливо вважати випадковим. Очевидно, що при важливому шляху через Карпати, на західній окраїні “коломиїської солі”, в часах Київської Русі повинен був знаходитись якийсь культовий центр, свого роду слов'янський пантеон. Можливо, це було святе місце з однією з тих трьох святинь, про які згадує арабський письменник X століття Аль-Масуді. Він говорить, що навкруги цієї святині знаходились різні за кольором та смаком, корисні для людей води та що біля ніг того бога, який знаходився на святині, розташовувались зображенні чорних воронів та мурашок. Відомо, що навкруги Страгори ще й до нині багато таких гідронімів як Красна, Черлена й Червона Рудка, Чернела, Чорна криниця й Чорний потік, Черлене болото, Червоний потік, Зелена, Зелениця тощо. Поблизу Страгори багато також джерел солоної води, а колись відомі були й природні витoki нафти. І, нарешті, чи не словесним залишком тих воронів, що знаходились біля ніг бога в святині, є назви р.Ворона (витікає з-під Страгори) та її притоки Ворониці (Клапчук М., 1979, 1983; Клапчук М., Клапчук В., 1994).